

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar Självvärdering

Lärosäte: Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)
Forskarutbildningsämne: Nationalekonomi
Licentiatexamen: Ja
Doktorsexamen: Ja

Inledning

Nationalekonomi vid SLU

Forskarutbildningsämnet ekonomi har funnits på SLU sedan universitetets grundande 1977, och nationalekonomi (NEK) utkristalliserades som separat ämne under de efterföljande åren; de första antagningarna i NEK gjordes 1985. Under de senaste 5 åren har 17 doktorander disputerat i NEK (och tre licentiatexamina har utfärdats). Antalet aktiva doktorander ligger vanligtvis kring 15.

Vid SLU finns forskarutbildning i NEK vid två institutioner, och i båda fallen är NEK en del av en större institution där även ämnet företagsekonomi ingår:

- Institutionen för ekonomi i Uppsala, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap (NJ-fak) samt
- Institutionen för skogsekonomi i Umeå, vid fakulteten för skogsvetenskap (S-fak).

Tidigare har varje fakultet haft separata allmänna studieplaner (ASP) för ämnet. Under våren 2016 formulerades dock en för de två fakulteterna gemensam ASP i NEK. NJ-fak inrättade ämnet NEK vid fakulteten och fastställde den gemensamma ASP:en som började gälla 1 juli 2016. På grund av administrativa orsaker har motsvarande formella beslut vid S-fakulteten dröjt. Då beslut kommer att tas vid S-fak i april 2017 har SLU valt att betrakta forskarutbildning i NEK som en utbildning och gjort en gemensam självvärdering. Vidare ser SLU det gemensamma självvärderingsarbetet som ett avgörande steg i universitetets kvalitetsarbete.

De tidigare allmänna studieplanerna i ekonomi (i Umeå) och ekonomi inriktning nationalekonomi (i Uppsala) har inte anmärkningsvärt skiljt sig åt mellan fakulteterna och alla doktorander antagna från och med 1 januari 2013 lyder under samma övergripande riktlinjer för utbildning på forskarnivå.

Angående systematisk uppföljning av forskarutbildning (bedömningsgrund B)

Som bakgrund till samtliga bedömningsgrunder B beskrivs här hur forskarutbildningen i NEK, liksom all forskarutbildning på SLU, är organiserad.

De övergripande riktlinjerna för forskarutbildning sätter en gemensam standard för hur utbildningen ska utformas och genomföras så att den skapar förutsättningar för den enskilde doktoranden att utifrån sin kunskap och kompetens och inom de ramar som avhandlingsarbetet ger, nå examensmålen inom stipulerad tid. Med hjälp av de allmänna studieplanerna för forskarutbildningsämnena beslutar respektive fakultetsnämnd ämnesspecifika kriterier vad gäller särskild behörighet, kurser och avhandling. De universitetsgemensamma instruktionerna för docentantagning anger standard för vetenskaplig erfarenhet och självständighet samt pedagogisk erfarenhet och utbildning som krävs för att bli antagen som docent. Huvudhandledaren, som måste vara docent, ansvarar för att bedöma om doktoranden har nått examensmålen och att avhandlingen är av inom disciplinen erkänt god vetenskaplig kvalitet, och därmed är redo att försvara sin avhandling vid en offentlig disputation. Den individuella studieplanen (ISP) (enligt SLU:s mall) sätter standarden för tidsplanering, åtaganden och uppföljning av utbildningen. Prefekten för institutionen, där doktoranden är aktiv och huvudhandledaren anställd, ansvarar för att fastställa doktorandernas (regelbundet) reviderade ISP:ar.

Ett nytt SLU:s kvalitetssäkringssystem införs 2017. När denna självvärdering skrivs har dock ingen av nedanstående standarder granskats varför inga resultat av denna systematiska kvalitetsgranskning kan anges i självvärderingen.

Systemets övergripande syfte är att forskarutbildningen ska uppnå den standard som de universitetsgemensamma styrdokumenterna anger. Genom exempelvis enkäter, kvantitativa analyser och kvalitetsdialoger ska institution och fakultet identifiera var utveckling och förbättring krävs. Därefter ska åtgärder vidtas för att sedan följas upp nästkommande år. Med hjälp av kvalitetsstandarder och därtill kopplade indikatorer ska hela utbildningsprocessen systematiskt följas upp. Granskningen sker inom sex kvalitetsområden som stödjer utbildningsprocessens olika faser:

1. Rekrytering, urval, antagning och introduktion till utbildning
2. Forsknings- och arbetsmiljö
3. Utbildningens utformning, innehåll och resultat
4. Undervisning och handledning
5. Utbildningsadministration och studentstöd
6. Övergång till arbetsliv och karriär.

Aspektområde: område, miljö och resurser

Aspekt: Forskarutbildningsämne

Forskarutbildningsämnets avgränsning

Den tematiska inriktningen på forskning och forskarutbildning inom NEK vid SLU kan, i bred bemärkelse, sägas styras av SLU:s verksamhetsidé att "utveckla kunskapen om de biologiska naturresurserna och människans förvaltning och hållbara nyttjande av dessa". Inom denna tematiska inriktning sker analyserna utifrån den nationalekonomiska teoribildningen. Detta gäller både hur frågeställningarna formuleras och vilka metoder som används för att analysera dessa. På det principiella planet skiljer sig inte detta angreppssätt från tillämpad och teoretisk forskning med andra tematiska inriktningar. Därför kopplas doktorandernas forskning till NEK i sin helhet och doktoranderna skolas i att behärska avancerad metodologi.

Ämnet NEK definieras av den nuvarande allmänna studieplanen enligt nedan:

Nationalekonomi handlar om interaktioner mellan ekonomiska aktörer, inklusive hur dessa interaktioner leder till hela ekonomins egenskaper och utveckling samt hur de kan styras genom politik för att uppnå samhällsliga mål. Fokus ligger ofta på hur knappa resurser – t.ex. kapital, varor eller tjänster och arbetskraft – fördelas mellan olika ändamål. Vid SLU:s nationalekonomiska forskning ligger tyngdpunkten på analyser där de biologiska naturresurserna är i fokus. SLU:s forskning innefattar exempelvis jordbruksekonomi, internationell handel, miljöekonomi, naturresursekonomi, skogsekonomi och samhällets övergång till bioekonomi.

Eftersom forskarutbildning i NEK ges vid två institutioner vid två olika fakulteter (med olika fokus) skiljer sig forskningsinriktningen något mellan institutionerna men i båda fallen är det övergripande målet för forskningen kopplad till hur naturresurser fördelas mellan olika ändamål. Redogörelse av ämnets avgränsningar sker nedan institutionsvis.

Institutionen för ekonomi (Uppsala)

På institutionen för ekonomi i Uppsala finns två huvudsakliga inriktningar:

- Miljö- och naturresursekonomi (MNE) och
- Jordbrukssektorns ekonomi (JE).

Forskningsinriktningen inom MNE är mot ekonomisk analys av politik med avseende på miljö och naturresurser. Dock är tillämpningsområdena olika, från hantering av invasiva arter till styrmedel som påverkar konsumenters livsmedelsval och politik för markrättigheter i södra Afrika. Vad gäller metodval finns också stor variation, med spatial ekonometri, dynamisk programmering, och spelteoretisk analys som några exempel från de senaste avhandlingarna.¹

Inriktningen JE är ett tillämpat område inom vilket ekonomisk teori kombineras med data på mikro- och/eller sektorsnivå med syfte att fördjupa kunskapen om marknaderna för jordbrukets produkter och tjänster. Inriktningen domineras av forskning relaterad till EU:s gemensamma jordbrukspolitik, och forskning inom ämnet bedrivs till en betydande del i ett internationellt samarbete inom ramen

¹ I bilaga 1b visas vilka avhandlingar som lagts fram inom inriktningen för att illustrera inriktningens avgränsning.

för EU-initierade projekt, inom vilka doktorander har deltagit. Vidare hade institutionen ett SIDA-finansierat samarbete med Makedonien. Samarbetet gick bl.a. ut på att erbjuda forskarutbildning till doktorander från Makedonien och har resulterat i tre doktorsexamina varav ett i ämnet JE.

Institutionen för skogsekonomi (Umeå)

På institutionen för skogsekonomi i Umeå finns också två huvudsakliga inriktningar:

- Naturresursekonomi och
- Skogsekonomi

Det finns flera paralleller mellan områdena, till exempel är teorierna och metoderna som tillämpas de samma, men ämnen som står i fokus är olika.

Inom inriktningen naturresursekonomi är en gemensam röd tråd ekonomisk analys av politik med fokus på miljö- och naturresurser. På senare år har energi varit ett centralt ämne i många avhandlingar, vilket har en bakgrund i en ökad efterfrågan för den forskningen från omvärlden. När det kommer till metodval har olika värderingsmetoder av naturresursanvändning varit i fokus, kompletterat med ekonometriska metoder. På senare tid har avhandlingar inom det naturresursekonomiska området varit i majoritet. Det finns ett brett spektrum av metoder, och teorier representerade i de avhandlingar som lagts fram inom området (se bilaga 1b).

Inriktningen skogsekonomi ges vid campus i Umeå, och placeringen vid den skogsvetenskapliga fakulteten med nära kontakt med skogliga problem och frågeställningar är viktigt för forskningen. Gemensamt för de tre senaste avhandlingarna (se bilaga 1b) är att de sätter skogen som resurs i fokus, med huvudfokus kring mer traditionella skogsskötselproblem, och hur man kan få bästa möjliga ekonomiska utbyte av skogsbruket, samt hur olika nyttigheter från skogen kan kombineras. Valet av undersökningsmetoder skiljer sig åt i de tre exemplen, från att basera forskningen på ekologiska data, till att undersöka ägares beslutsfattande, till att undersöka konflikter kring skogens användning.

Koppling till vetenskaplig grund

Forskarutbildningen är kopplad till vetenskaplig grund på flera sätt. Initialt sker kopplingen genom de obligatoriska kurser doktoranderna läser för att förvärva en god teoretisk såväl som metodologisk grund inom ämnet i stort (se vidare aspekt kunskap och förståelse). När baskurserna är avklarade integreras doktoranderna i forskningsverksamheten på respektive institution.

Fokus i utbildningen vid SLU ligger på att assistera doktoranderna i att utvecklas som forskare. Genom avhandlingsarbetet, som per se ska bygga ny kunskap, sker skolning i att arbeta enligt akademisk praxis, att självständigt urskilja, formulera och lösa vetenskapliga problem. Ett mycket viktigt delmål i denna process är att doktoranderna ska lära sig att skriva och publicera artiklar i internationella vetenskapliga tidskrifter av god kvalitet, samt att de deltar i den vetenskapliga diskursen på andra sätt, till exempel genom att presentera sina arbeten vid internationella konferenser.

Genom att ge doktoranderna möjlighet att befinna sig i olika vetenskapliga sammanhang, utanför den egna forskarutbildningsmiljön, utvecklas/breddas deras vetenskapliga grund. Exempel på detta,

utöver kurser som i sig ger doktoranderna en bra vetenskaplig skolning, är att läsa kurser vid andra lärosäten, med doktorander från andra discipliner, deltagande i nationella och internationella konferenser och genom att ingå i större forskningsprojekt eller att introduceras i olika nätverk.

SLU:s värdering av aspekt: forskarutbildningsämne

Förutsättningarna för forskarutbildning i NEK på SLU skiljer sig från många andra universitet, pga SLU:s huvudsakliga forskningsinriktning – mot biologiska naturresurser – samt den höga andelen naturvetenskaplig forskning på universitetet. Dessa förutsättningar skapar dock inga hinder för att bedriva högkvalitativ nationalekonomisk forskning. Ämnes- och metodvalen som finns i avhandlingarna som redovisas i tabell 1b bedöms ha en stark förankring till nationalekonomisk teoribildning och avancerade metodval. Att många doktorander får möjlighet att delta i tvärvetenskapliga forskningsprojekt ses som en styrka; t.ex. i de fall där forskningen rör effektiv användning av biologiska naturresurser är det en fördel att ha experter inom ekologi direkt inkopplade i forskningsprojekten.

Aspekt: Personal

Handledning av doktorander baserade i Uppsala sker nästan uteslutande genom lärare/forskare anställda vid institutionen för ekonomi, och handledning av doktorander baserade i Umeå görs av forskare anställda på institutionen för skogsekonomi. Kompetensbeskrivningen av personalen görs därför utifrån respektive institution.

Handledarkompetens

Personal i Uppsala

Bland personalen i Uppsala finns för närvarande två professorer samt två docenter i NEK som i normalfallet är huvudhandledare till doktoranderna. Det finns även flera postdok-forskare (i skrivande stund 5 stycken) vars kompetens bidrar starkt till forskningsmiljön, samt 2 docenter och ytterligare 4 disputerade nationalekonomer som tillhör Agrifood economics centre (baserat i Lund), och ytterligare professorer och docenter i företagsekonomi på institutionen som också besitter hög kompetens i NEK.

Metodologiskt täcks de centrala fälten inom NEK. Inom gruppen MNE, använder Professor Ing-Marie Gren och docent Katarina Elofsson huvudsakligen mikroekonomiska metoder i kombination med matematisk programmering och ekonometri, medan docent Rob Hart huvudsakligen använder makroekonomiska modeller i sin forskning. Inom gruppen JE är Professor Yves Surry expert inom framförallt ekonometriska metoder, men även inom input-output analys och CGE-modellering. Denna metodologiska kompetens kompletteras väl av kompetensen hos postdok-forskarna, samt de forskare som tillhör analysgruppen och företagsekonomiska forskningsgrupper med kompetens i bland annat produktionsekonomi och beteendekonomi.

Institutionen arbetar kontinuerligt med att bygga upp kompetensen hos forskargrupperna genom att delta aktivt i den internationella konkurrensen om att attrahera och behålla forskare med hög kompetens. Postdok-forskare rekryteras internationellt, och under de senaste åren har två av dessa stannat kvar och tagit sina docenturer vid institutionen. Rekrytering av ytterligare postdok-forskare samt en biträdande lektor (en tenure-track-tjänst) pågår.

De mest centrala personerna för att säkra och utveckla kvaliteten på forskarutbildningen såväl som forskningsmiljön är fakultetsprofessorerna, en i naturresurs- och miljöekonomi (Professor Ing-Marie Gren) och en i jordbrukssektorns ekonomi och internationell handel (Professor Yves Surry). Båda dessa professorer har nu fyllt 65 år och kommer att gå i pension efter det akademiska året 2017/18. Båda kommer att ersättas, och rekryteringsprocessen är igång för dessa tjänster.

Personal i Umeå

Bland personalen inom såväl naturresursekonomi som skogsekonomi finns professorer, docenter och postdok-forskare. Inom naturresursekonomi har institutionen en professor och två docenter, inom skogsekonomi en professor och en forskare som beräknas förklaras docentkompetent under 2017. Det finns också för närvarande 3 postdok-forskare inom naturresursekonomi. Institutionen för skogsekonomi är också knuten till CERE (Centrum för Miljö- och Naturresursekonomi), där det finns stark kompetens inom miljö- och naturresursekonomi vilket kompletterar institutionens kompetens med ytterligare professorer och docenter vid Umeå universitet.

Metodologiskt täcks de centrala fälten inom NEK in av den kompetens som finns inom institutionen, med tyngdvikten vid mikroekonomi och ekonometri. Professor Bengt Kriström och docent Göran Bostedt använder främst mikroekonomiska och ekonometriska metoder. Docent Tommy Lundgren har, förutom ovanstående, också kopplingar till det företagsekonomiska fältet. Professor Peichen Gong och forskare Camilla Widmark forskar på det skogsekonomiska fältet, baserat på mikroekonomiska (båda), ekonometriska (Gong), och statsvetenskapliga (Widmark) metoder.

Institutionen arbetar kontinuerligt med att utveckla och bygga upp kompetens. I praktiken innebär det att man under 2016 och 2017 rekryterat dels en biträdande lektor, dels tre internationella postdok-forskare. Det biträdande lektoratet är en tenuretrack-tjänst, och befattningshavaren Chandra Kiran har sin huvudsakliga kompetens inom ekonometri och mikroekonomi. Postdok-forskarna fokuserar på experimentell ekonomi, naturresursekonomi och beteendekonomi. Under 2017 utvidgas kompetensen inom institutionen med en fakultetsfinansierad professur i NEK, med fokus på skogen som resurs. Tjänsten är utlyst.

Uppföljning av handledarkompetensen

Docentkompetens är ett grundläggande krav för att få fungera som huvudhandledare vid SLU. När externa forskare rekryteras till högre tjänster görs alltid en bedömning av huruvida forskarens pedagogiska kompetens motsvarar de krav som finns vid SLU. Om så inte är fallet görs en pedagogisk utvecklingsplan för att nå det pedagogiska kompetenskravet vid SLU inom två år. Utöver docentkompetens krävs det i praktiken att forskaren är aktiv och framgångsrik i sin forskning, för att antingen kunna attrahera forskningsanslag, eller (i undantagsfall) tilldelas fakultetsfinansiering för en doktorand. När ansökan om antagning lämnas in till fakulteten kontrollerar prefekten att handledarkompetensen är tillräcklig.

Utöver denna praxis, som säkerställer handledarkompetensen i varje enskilt fall, finns det flera mekanismer för att säkra de enskilda forskarnas utveckling som forskare och handledare, såväl som att trygga återväxten med kompetenta handledare: yngre forskare får ofta uppdrag som biträdande handledare, vilket är utvecklande för dem själva samtidigt som de kan vara väl så viktiga för doktoranderna; biträdande handledare uppmanas även att gå kurs i att handleda doktorander (3 veckors pedagogisk kurs); alla seniora forskare och lektorer ges tid för egen forskning; och

utvecklingen av forskningen och handledarkompetensen följs upp vid årliga medarbetarsamtal för samtliga forskare/lärare.

Vad gäller kompetensen i handledargruppen för varje enskild doktorand görs alltid en avstämning vid halvtidsuppföljningen tillsammans med studierektor för forskarutbildningen, om exempelvis doktoranden skulle vara betjänt av ytterligare kompetens i handledargruppen för sitt fortsatta arbete (om studierektor för forskarutbildningen ingår i handledargruppen tas uppdraget tillfälligt av annan forskare vid uppföljningarna).

För systematiskt kvalitetsarbete, se inledningen ovan (sida 2).

Möjlighet till handledarbyte

En doktorand som begär det har rätt att byta, lägga till eller plocka bort handledare och detta är i normalfallet en relativt enkel administrativt process. Begäran kan antingen göras av enskild doktorand eller av doktorand och handledare tillsammans och beslut fattas av fakultetsnämnden (eller enligt vidaredelegation). Vid mer komplicerade ärenden, som vid konflikt mellan doktorand och handledare är prefekten ansvarig att se till att situationen löses och ytterst åligger det fakultetsnämnden. Två doktorander har bytt huvudhandledare under den senaste femårsperioden vid institutionen i Uppsala, av vilka den ena har disputerat och den andra kommer att lägga fram sin licentiatavhandling i vår.

SLU:s värdering av aspekt: Personal

På båda institutionerna bedöms den sammantagna kompetensen hos handledare och lärare som god, i bemärkelsen att kapaciteten hos denna personal räcker väl till för att ge den handledning som doktoranderna i NEK behöver. Sammanlagt finns 8 docentkompetenta forskare i Uppsala och Umeå, och i genomsnitt ungefär 15 doktorander. Utöver dessa 8 finns ett stort antal kompetenta personer involverade i handledningen. Handledarna publicerar flitigt i ledande nationalekonomiska och tvärvetenskapliga tidskrifter, attraherar externa medel, och är aktiva i olika nationella och internationella forskarnätverk.

Vad gäller varje enskild handledargrupp är en viktig mekanism för att säkerställa kompetensen att docentkompetenta forskare inte får vara huvudhandledare per automatik, utan måste i regel attrahera 3 års finansiering för att en doktorandtjänst ska skapas. Därmed är det enbart framgångsrika forskare som får vara huvudhandledare, och de forskare som är mest framgångsrika tenderar att handleda flest doktorander. Vad gäller uppföljning av relationen handledare/doktorand finns flera mekanismer på plats. Dock anser doktoranderna i Uppsala att i de fall där konflikt uppstått mellan doktorand och handledare, har inte handledare/institution agerat tillfredsställande. För stort ansvar har legat på doktoranden själv ta tag i situationen. När sådana konflikter kommer till forskarstudierrektors kännedom följs de alltid upp med samtal tills man finner en lösning, som i vissa fall inneburit handledarbyte.

Tre rekryteringar av fakultetsprofessorer är pågående, två i Uppsala och en i Umeå. I NEK med inriktning miljö- och naturresursekonomi finns många potentiella sökanden både nationellt och internationellt, och forskningsgruppen har varit framgångsrik de senaste åren, därför ser institutionen fram emot denna rekrytering med tillförsikt. Vad gäller tjänsten i jordbrukssektorns ekonomi har ämnet för anställningen definierats brett och omfattar för denna anställning delarna

jordbruks- och livsmedelspolitik inklusive internationell handel, livsmedels- och konsumentekonomi, samt produktionsekonomi. Därmed hoppas vi attrahera många starka kandidater med olika fokusområden. Tjänsten i Umeå är i ekonomi med inriktning skogsekonomi. Tack vare det goda internationella ryktet som institutionen och CERE har byggt upp sedan det bildades (7 år), är antalet sökande till forskartjänster i regel högt, och har gett ett stort urval av personer med hög akademisk kompetens.

Aspekt: Forskarutbildningsmiljö

Arbetet med att vidga doktorandernas forskarutbildningsmiljö

Redan i början av sin utbildning vidgas doktorandernas forskarutbildningsmiljö genom de kurser som läses utanför institutionerna, vid andra lärosäten eller vid SLU gemensamt. Detta bidrar till såväl inomdisciplinära som tvärvetenskapliga kontaktytor. I Umeå har institutionen ett nära samarbete med Handelshögskolan (USBE) vid Umeå universitet genom centrumbildningen CERE. CERE skapar en naturlig mötesplats för doktorander inom NEK i Umeå, men också med andra ekonomibaserade discipliner (såsom företagsekonomi och ekonomisk historia). I Uppsala är det främst kurser vid Uppsala universitet, men även på Stockholms universitet och Handelshögskolan i Stockholm, som ger möjlighet till nätverkande utanför institutionen.

Forskarutbildningsmiljön omfattar mer än bara forskning i NEK. Vid båda institutionerna finns forskargrupper i företagsekonomi och doktoranderna har mycket kontakt. Dessutom jobbar många doktorander inom tvärvetenskapliga projekt, och dessa doktorander har ibland en biträdande handledare i ett annat ämne. För att ytterligare stärka doktorandernas tvärvetenskapliga förståelse arbetar institutionerna – tillsammans med institutioner från andra discipliner – med planering av var sin forskarskola med tematisk inriktning.

Doktoranderna uppmuntras till att presentera sin forskning på nationella och internationella konferenser (SLU har generösa stipendier som doktorander kan söka). Ett problem som uppkommit under senare år är att doktorander från tredje land som, trots accepterade bidrag, inte alltid beviljas visum till värdlandet. Doktoranderna uppmuntras även till internationella utbyten, under längre eller kortare tid.

Genom såväl nationella som internationella forskningsprojekt och samarbeten ingår handledarna i olika nätverk, som doktoranderna också deltar i. Exempel från Uppsala inkluderar EU-projektet FACEPA.² Två av doktoranderna i Uppsala har under den senaste femårsperioden genomfört delar av sin utbildning utomlands. I Umeå är det internationella utbytet intensivt: en majoritet av doktoranderna tillbringar en period utomlands; sedan 1993 har institutionen varit med och anordnat den årliga Ulvökonferensen, med ett 30-tal inbjudna internationella forskare; institutionen har också ett 10-tal s.k. MoU (memoranda of understanding) med olika institut.

Hur kvaliteten på avhandlingarna säkerställs

Normalt utformas avhandlingar i NEK vid SLU som sammanläggningsavhandlingar. Det formella kravet för att disputeras är 3–4 delarbeten varav minst en publicerad/accepterad artikel och en artikel

2 För information om FACEPA-projektet se <http://facepa.slu.se/>.

där doktoranden är försteförfattare. Det är också praxis att doktoranden ska vara ensamförfattare på minst en artikel. Alla i avhandlingen ingående delarbeten ska vara av sådan kvalitet att de utan omfattande bearbetning kan publiceras i vetenskaplig tidskrift av god kvalitet (tidskrifterna ska återfinnas i någon av databaserna Web of Science, Web of Knowledge eller Scopus).

I de fall en accepterad/publicerad artikel inte föreligger måste avhandlingen (delarbeten och kapp) granskas av två externa förhandsgranskare. Dessa två personer ska vara docenter (eller ha motsvarande vetenskaplig kompetens) och får ej vara anställda vid samma fakultet som doktoranden. Om granskarna bedömer att avhandlingen håller tillräckligt hög vetenskaplig kvalitet kan beslut om disputation fattas.

Rutinen i Umeå är att alla doktorander inför disputation håller förseminarier på alla delar i avhandlingen, vanligen med en extern förhandsgranskare, för att säkerställa en god kvalitet på avhandlingen och ge doktoranden en möjlighet att förbereda sig för disputationen. Kriterierna för en extern förhandsgranskare är lägst docentkompetens, som inte haft samarbete med doktoranden, och som inte är anställd vid institutionen. Förseminarierna hålls i god tid innan avhandlingen ska skickas till tryckeriet för att möjliggöra eventuella korrigeringar. I Uppsala görs bedömningar från fall till fall angående särskilda förseminarier innan disputation.

I Umeå har det funnits enstaka fall där en monografi föreligger. I de fallen gäller att ett slutseminarium ska hållas tidigast nio månader före planerat disputationsdatum. En granskare (med docentkompetens eller motsvarande, och inte anställd vid samma institution som doktoranden) bedömer om avhandlingen håller tillräckligt hög vetenskaplig kvalitet för att läggas fram.

Rekryteringsprocessen och doktorandgruppens sammansättning

Rekrytering av doktorander sker i internationell konkurrens, och under de senaste fem åren har gruppen av forskarstudenter i allt högre grad kommit att bestå av personer med utländsk bakgrund. I skrivande stund finns 14 doktorander i NEK på SLU, varav 10 har utländsk bakgrund och 2 är kvinnor; åldersspannet är 29–43 år.

Antagning sker genom beslut av fakultetsnämnd (eller enligt vidaredelegation) efter förslag från institutionen. Alla tjänster utlyses (undantaget utländska doktorander med personligt stipendium och industridoktorander) och försörjningen ska vara säkrad för hela utbildningsperioden. Endast i undantagsfall antas doktorander till forskarutbildning avseende licentiatexamen (om finansiering inte kan säkras för fyra år). Om finansiering och handledarresurser senare kan säkras för fyra år, och institutionen bedömer att utbildningen kan anpassas avseende doktorsexamen, är processen enkel att ändra antagningen till att avse doktorsexamen. Institutionerna får varje år ett antal förfrågningar från potentiella doktorander som har egen finansiering (vanligen stipendium från hemlandet). I Umeå har några antagits när handledarkompetens och övriga resurser har funnits.

En av doktoranderna i Uppsala finansieras av ett SIDA-stipendium och genomför stora delar av sin forskarutbildning vid sitt hemuniversitet i Rwanda. En biträdande handledare finns utsedd på doktorandens institution i Rwanda. Detta är ett stort åtagande, och handledaren på SLU (Professor Surry) håller t.ex. veckovisa skypemöten med doktoranden medan han är i Rwanda, och har också besökt honom i Rwanda under en 10-dagarsperiod. Doktoranden har en bra arbetsmiljö där, även om

han är något ensam, och har vissa krav på sig att undervisa. Han ligger i fas; han har tagit de obligatoriska kurserna, och gått igenom halvtidsuppföljningen.

Handledargruppens sammansättning

Handledargrupperna beskrivs utifrån ämnesperspektiv under rubriken Personal ovan. Här ges andra perspektiv inklusive genus och tillgänglighet.

För varje enskild doktorand gäller att handledargruppen ska bestå av minst två personer (och av båda könen) och huvudhandledare ska ha minst docentkompetens. Minst en av de biträdande handledarna ska vara anställda vid SLU. Om huvudhandledaren har en tidsbegränsad anställning, eller beräknas gå i pension under doktorandens utbildningstid, ska även en biträdande handledare med docentkompetens samt anställning vid doktorandens institution utses.

På institutionen i Uppsala finns 2 professorer (1 kvinna och 1 man) och 2 docenter (1 kvinna och 1 man) på plats, som är huvudhandledare för totalt 8 doktorander. En professor (man) i företagsekonomi är huvudhandledare för en doktorand, i fallet som nämnts tidigare där det skett ett handledarbyte. Åldersspannet för huvudhandledarna är 49–66 år. Kvinnorna huvudleder 5 av 9 doktorander. Ytterligare 10 personer (3 kvinnor, 7 män) är engagerade som biträdande handledare, varav 5 är externa (1 kvinna, 4 män).

Av de 5 handledare som idag är anställda vid institutionen för skogsekonomi i Umeå är 4 män och 1 kvinna i åldersspannet 44–57 år. Fyra av dessa kan vara huvudhandledare. Som biträdande handledare finns 3 externa personer (2 kvinnor och 1 man) i åldrarna 27 till 68 år. Gruppen av potentiella handledare består av ytterligare 3 personer och kommer vidare att kompletteras när den utlysta professuren tillsätts och vid rekrytering av framtida postdok-forskare. Nuvarande grupp av handledare och potentiella handledare är snedvriden vad gäller kön: 2 kvinnor och 9 män.

Uppföljningen av forskarutbildningsmiljöns kvalitet

För systematiskt kvalitetsarbete, se Inledning/Angående systematisk uppföljning av forskarutbildning (bedömningsgrund B) ovan.

Vid institutionen i Uppsala görs kontinuerliga avstämningar genom att medarbetare i ledande ställning samtalar med doktoranderna och fångar upp eventuella problem i forskarutbildningsmiljön. I Umeå följs forskarutbildningen upp varje år i handledarkollegium där handledarkollegiet diskuterar doktorandernas progression, eventuella problem inom forskarutbildningen, generella frågor kring handledarrollen, planering av nästkommande läsårs kurser samt rekrytering av nya doktorander. Ansvarig för forskarutbildningen har också återkommande samtal med doktoranderna enskilt för att fånga upp eventuella problem.

När det gäller systematiska granskningar för att säkerställa att forskarutbildningsmiljön har hög kvalitet genomförs regelbundet en universitetsgemensam doktorandenkät. Åtgärder för att utveckla miljön görs i det universitetsgemensamma forskarutbildningsrådet och/eller fakultetsnämnderna.

SLU:s värdering av aspekt: forskarutbildningsmiljö

Institutionerna bedömer samarbeten med Uppsala universitet och Umeå universitet som en styrka, och doktoranderna själva framhåller det positiva med att läsa kurser vid UU och CERE då det ger en breddning av kontaktytor och möjlighet till nätverkande. Att forska inom tvärvetenskapliga projekt

skapar möjligheter men även utmaningar. Dock är vår erfarenhet att doktorander med finansiering från tvärvetenskapliga projekt klarar utbildningen väl så bra som dem med annan finansiering. De planerade forskarskolorna kommer att skapa bättre möjligheter till tvärvetenskapliga möten för alla våra doktorander. Att tredjelandsdoktorander inte kan åka till samma konferenser är mycket negativt men inget som går att påverka; däremot bör det utvecklas rutiner för att hitta andra alternativ när sådana problem föreligger.

Vad gäller säkerställande av avhandlingars kvalitet bör institutionen i Uppsala utveckla rutiner liknande det systematiska arbetet i Umeå.

Övergången till internationell rekrytering har fört med sig stora fördelar för institutionerna. Den könsmissiga fördelningen är dock skev och framtida rekrytering bör ta i beaktande en bättre balans när det gäller fördelningen mellan kvinnor och män. I sammanhanget ska dock framhållas att i de totala doktorandpopulationerna på institutionerna (inklusive företagsekonomi) blir balansen bättre. Institutionerna försöker i möjligaste mån undvika anta till licentiat men i de fall detta görs innebär det en viss osäkerhet för doktoranden och risk att utbildningen planeras på ett sätt som inte är helt optimalt om slutmålet blir doktorsexamen.

Totalt får gruppen befintliga och potentiella handledare i NEK anses som väl sammansatt både vad gäller ålder och internationell respektive svensk bakgrund. Den könsmissiga fördelningen är snedvriden, dock är de två kvinnliga handledare i Uppsala mycket framgångsrika med att attrahera forskningsmedel, och därför handleder de en betydande andel av Uppsalas doktorander.

På båda institutionerna är kontakten mellan doktorander och handledare tät (man träffas ofta dagligen i informella sammanhang), samtidigt som formell uppföljning också sker på olika nivåer. Dock är handledarkollegiet i Umeå ett föredöme som Uppsala bör ta efter.

Aspektområde: Utformning, genomförande, resultat

Åtgärder att säkerställa att doktorander slutför utbildning i tid, kvalitetshöjande åtgärder samt återkoppling utformas inte separat för olika delmoment inom aspektområdet (kunskap, färdighet och värderingsförmåga) utan är en del av en sammanhängande strategi. Denna redovisas under avsnitt färdighet och förmåga.

Den individuella studieplanen (ISP) sätter standarden för tidsplanering, åtaganden och uppföljning av utbildningen. Handledare och doktorand ska gemensamt formulera individuella lärandemål för utbildningen, vilka redovisas i ISP. Varje planering och uppföljning ska innehålla en diskussion av doktorandens nuvarande kunskaper, färdigheter, förmågor och förhållningssätt i relation till lärandemålen. Från och med 1 januari 2017 finns en ny mall för ISP där uppföljning av varje examensmål är inkluderad. Detta för att underlätta för doktorand och handledare att gemensamt komma fram till vad examensmålen innebär för den enskilde doktoranden, och för att lättare kunna formulera och följa upp de individuella lärandemålen i förhållande till examensmålen i samband med de årliga uppföljningarna.

Aspekt: Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Aspekten kunskap och förståelse tolkar vi som dokumenterad kännedom om relevanta teorier och metoder inom ämnet.

Examensmålen kunskap och förståelse

För att nå kunskap- och förståelsemålet ska doktoranden visa brett kunnande och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet. Forskarutbildningen i NEK vid SLU säkerställer att detta uppfylls främst genom de obligatoriska forskarutbildningskurserna, övriga forskarutbildningskurser samt genom doktorandens fördjupning i litteraturen kring sitt eget specialämne; i det senare arbetet spelar handledargruppen en nyckelroll. Sammanlagt krävs det godkända kurser motsvarande minst 60 hp (Umeå) och 90 hp (Uppsala).³

De obligatoriska kurserna i NEK Uppsala omfattar 52,5 hp och innefattar matematik (15 hp), mikroekonomi (15 hp), makroekonomi (7,5) samt ekonometri (15 hp). Relativt omfattande kurskrav säkerställer bred kunskap och förståelse inom forskarutbildningsämnet. Utöver den breda ämnesmässiga förståelsen ger kurserna också förtrogenhet med den för ämnet relevanta vetenskapliga metodiken nämligen matematik och ekonometriska metoder. Forskarstuderande i Uppsala läser dessa kurser vid nationalekonomiska institutionen vid Uppsala universitet.

De obligatoriska kurserna i Umeå omfattar 33 hp och innefattar matematik (7,5 hp), mikroekonomi (7,5hp), ekonometri (7,5), naturresursekonomi (7,5 hp) samt pedagogik (3 hp). Dessa kurser läses vid nationalekonomiska institutionen vid Umeå Universitet. Vanligtvis läser doktorander i Umeå även påbyggnadskurserna Matematik II och Mikroekonomi II men dessa är inte obligatoriska.

Därefter följer avhandlingsarbetet varvat med fortsatta forskarutbildningskurser i såväl själva forskarutbildningsämnet som forskningsmetod, där avhandlingsarbetets inriktning styr valet av

³ I Umeå godtas som lägst 60 hp ifall avhandlingen inkluderar minst 4 uppsatser, annars krävs 90 hp (utvärderas från fall till fall).

kurser. Dessa kurser förutsätter generellt sett att doktoranderna har klarat av den inledande obligatoriska serien av forskarutbildningskurser. Genom dessa fortsatta kurser säkerställs specialistkunskaper inom en avgränsad del av forskningsområdet samt förtrogenhet med specifik vetenskaplig metodik som är relevant för området. Exempelvis läser många doktorander i Umeå kurser i "Stated preference". I Uppsala har specialiserade doktorandkurser organiserats inom ramen för NOVA (Nordic Forestry, Veterinary, Agriculture University Network), bl.a. i produktionsekonomi och i non-parametric econometrics.

Utöver de obligatoriska baskurserna läser doktoranderna olika ämnes- och metodkurser beroende på avhandlingsarbetets inriktning. Avancerade ekonometrikurser läses av flera doktorander, liksom avancerade STATA-kurser. När det gäller teoretiskt inriktade kurser är det mindre vanligt förekommande att flera doktorander från SLU läser samma kurs, och detta visar också på att valet av kurser i hög grad styrs av avhandlingens inriktning. Vidare läser doktoranderna generella kurser där pedagogikkurser är vanligast förekommande. Även kurser i skrivande förekommer. För antagna efter den 1 juli 2015 gäller att alla ska ha poänggivande kurser i vetenskapsteori och forskningsetik.

Progression

Arbetet med forskarutbildningskurser innebär att utbildningen har en viss grad av progression, men kurserna är också i viss utsträckning komplementära. Detta innebär att doktoranden får en bred kunskap och förståelse av ämnet, en fördjupning inom det delområde som avhandlingsarbetet inriktas på samt kunskap om de nödvändiga metodologiska verktygen både när det gäller generella och mer specialiserade sådana.

Utöver kurserna bidrar även deltagandet i vetenskapliga konferenser och seminarier till att uppfylla målet kunskap och förståelse. Syftet med deltagandet är primärt att ge övning i att presentera vetenskapliga resultat, jfr nästa avsnitt, men de deltagande doktoranderna får också en bra överblick av forskningsläget inom specialiseringsområdet. Deltagande kan exemplifieras med konferenser och seminarier organiserade av European Association of Agricultural Economists (EAAE) samt European Association of Environmental and Resource Economics (EAERE). EAAE organiserar också med jämna mellanrum workshop för doktorander. Två doktorander har deltagit med paper i dessa.

Förutsättning att slutföra utbildningen inom planerad tid

Fram till slutet av 1990-talet kunde doktoranderna i NEK på SLU ofta vara en mycket utdragen process. Sedan dess har vi ställt om såväl regelverket som kulturen till att doktoranden ska disputerar efter 4 års arbete. Detta genom att skärpa kraven för förkunskaper vid antagningen, ställa rimliga krav på kurspoäng och forskningsproduktion, stödja doktoranderna på många sätt, samt följa upp framstegen regelbundet. Detta har lett till en situation idag där de allra flesta doktorander disputerar inom 4 till 5 år från antagning (efter att ha räknat bort eventuell föräldraledigheter eller motsvarande), medan en del (som börjar med de allra bästa förkunskaperna) har disputerat tidigare än 4 år efter antagningen.

Kvalitetsutvecklande åtgärder

För systematiskt kvalitetsarbete, se Inledning/Angående systematisk uppföljning av forskarutbildning (bedömningsgrund B) ovan. Vad gäller kunskap och förståelse har behovet av särskilda åtgärder blivit mindre de senaste åren, vilket beror på att doktoranderna vi rekryterar idag har starkare förkunskaper än tidigare, tack vare ökad (internationell) konkurrens.

SLU:s värdering av aspekt: måluppfyllelse av kunskapsformen – kunskap och förståelse

Utifrån det som ovan beskrivits bedömer SLU att forskarutbildningen i NEK, genom sin utformning, genomförande och examination säkerställer att doktoranderna erhåller en bred kunskap och förståelse för utbildningsämnet och tillhörande forskningsmetoder. Doktoranderna läser vid båda institutionerna ett baspaket av kurser i teori och metod vilket säkerställer en god grund i ämnet. Därefter följer kurser som är mer specifikt valda för den enskilde doktoranden. Uppföljning av utbildningens utformning och genomförande genomförs enligt SLU:s riktlinjer i syfte att säkerställa måluppfyllelsen. Om så behövs justeras efter genomgång doktorandens ISP för att säkerställa att han/hon når måluppfyllelsen.

Aspekt: Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Examensmål färdighet och förmåga

Med färdighet och förmåga menar vi att doktoranden utvecklas till en självständig forskare som, när utbildningen är färdig, är kapabel att arbeta på egen hand antingen med forskning eller med andra kvalificerade uppgifter.

Arbetet med de i avhandlingen ingående artiklarna innebär träning i att planera och med adekvata angreppssätt bedriva forskning. I doktorandernas ISP preciseras när olika delmoment i forskarutbildningen ska ha uppnåtts och på så sätt tränas också doktoranderna i att utföra ett arbete inom en viss tidsram. Vidare deltar flera doktorander i större forskningsprojekt, där flera forskare ingår. Detta innebär också träning i att genomföra forskningsarbete inom givna tidsramar.

Avhandlingar i NEK vid SLU består i normalfallet av 3–5 vetenskapliga artiklar. Åtminstone en ska vara accepterad för publikation i en vetenskaplig tidskrift av god kvalitet. Övriga ska vara publicerbara i sådana tidskrifter. Genom arbetet med dessa tränas doktoranderna i att presentera och diskutera forskningsresultat och bidra till kunskapsutvecklingen och samhällets utveckling. Vidare utgör presentation av manuskript vid vetenskapliga konferenser och seminarier en väsentlig del av avhandlingsarbetet och utgör ett delmål i sig med avseende på målet färdighet och förmåga. Att en artikel blir accepterad för presentation ger dessutom en kvalitetsindikation; detta gäller i synnerhet de konferenser som kan bedömas centrala för professionen såsom konferenser organiserade av sammanslutningar av jordbruksekonomer respektive miljökonomer. Doktorander har vid ett flertal tillfällen presenterat arbeten vid dessa konferenser. Förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, också ett viktigt delmål med avseende på färdighet och förmåga, är en överlevnadsfråga i den vetenskapliga miljön eftersom en fortsättning på forskarstudier förutsätter fortsatt finansiering. Doktorander i både Umeå och Uppsala ges övning i att söka anslag.

Doktoranderna ges träning i att stödja andras lärande genom att delta i grundutbildningsverksamheten. De flesta går också en kurs i högskolepedagogik (kursen är obligatorisk i Umeå). Dessutom deltar de regelbundet i institutionsseminarier där de förväntas bidra med konstruktiva kommentarer på andras arbeten.

Progression

När det gäller progressionen i avhandlingsarbetet kan det noteras att doktoranderna utvecklas och mognar under den tid som avhandlingsarbetet pågår. Det är ofta fallet att doktoranden kan arbeta mer självständigt med den sista artikeln. Det finns dock inga formella krav på att den sista artikeln ska vara mer självständig eller hålla högre kvalitet än de andra. Samtliga artiklar och manuskripten i avhandlingen måste hålla tillräckligt hög kvalitet.

Systematisk uppföljning av utbildningen och kvalitetsutvecklande åtgärder

För att säkerställa att målen nås följs forskarutbildningen i NEK upp vid ett flertal tillfällen under de fyra år utbildningen tar. Varje planering och uppföljning ska innehålla en diskussion om doktorandens individuella lärandemål och hur väl delar av examensmålen uppfyllts.

Rutinerna skiljer sig något i Uppsala och Umeå. Efter ett års nettostudietid görs det i Uppsala en uppföljning som mynnar ut i en uppdaterad ISP. Efter två år görs en halvtidsuppföljning och vid denna håller doktoranden ett institutionsseminarium där hela handledargruppen är inbjuden och en person som står utanför denna grupp fungerar som diskutant. Denne lämnar en skriftlig bedömning av doktorandens förmåga att presentera, diskutera forskningen och sätta den i ett bredare perspektiv och diskutera resultat, samt om forskningsfråga och ansats fortfarande är relevant. Seminariet följs sedan upp i ett utvärderingsmöte där huvudhandledare, doktorand och forskarstudierektor diskuterar arbetet hittills, vägen framåt och hur eventuella problem som uppstått eller förväntas uppstå ska hanteras. När ett år återstår innan disputation genomförs ett liknande utvärderingsmöte men där fokus tydligt är på att planera det återstående året innan avhandlingen ska försvaras. Om forskarstudierektor själv ingår som handledare ingår istället en annan forskare som tar studierektorsrollen i just dessa fall.

Om det vid uppföljningar framkommer saker i utbildningen som inte fungerar initieras en diskussion för att lösa detta. Det kan handla om att ytterligare biträdande handledare knyts till doktoranden eller att man på ett omfattande sätt reviderar planerna för avhandlingen. Vid några tillfällen har man efter diskussioner kommit fram till att det bästa är att doktoranden får byta huvudhandledare. I dessa fall har prefekten tagit över huvudhandledarskapet.

Under det första året i Umeå ger doktoranden ett introduktionsseminarium där han/hon presenterar sitt ämnesområde och sätter in sin forskning i ämnesområdet och förklarar sitt forskningsproblem. Studieplanen uppdateras. Mellan år 2 och 3 hålls ett halvtidsseminarium där arbetet, så långt det har kommit, presenteras och diskuteras av en intern opponent som dock inte är någon ingående i handledargruppen. Studieplanen uppdateras på nytt. Under det tredje året ger doktoranden ett nytt seminarium vanligen om någon färdig artikel och ISP uppdateras. Under det fjärde året hålls det förseminarier på alla delar av avhandlingen. Publicerade artiklar behandlas vanligen vid ett seminarium med en intern opponent, opublicerade artiklar diskuteras av en extern opponent, kappan diskuteras vanligen av en annan extern opponent. Studenten har sedan möjlighet att revidera de icke-publicerade delarna av avhandlingen innan den skickas till tryck. Om en doktorand som är antagen till licentiat, men möjlighet och vilja finns att istället fortsätta till doktorsexamen, anordnas det, enligt gällande praxis, ett halvtidsseminarium. Därefter utvärderar handledarkollegiet huruvida doktoranden ska få fortsätta eller inte, baserat på vederbörandes visade vetenskapliga skicklighet och förslag på fortsatt forskning.

De rutiner som beskrivs ovan följer SLU:s riktlinjer för utbildning på forskarnivå. Huvudhandledare ansvarar för att bedöma om doktoranden har nått examensmålen och att avhandlingen är av inom disciplinen erkänt god vetenskaplig kvalitet. Den nya mallen för ISP – som beskrevs på sidan 12 – underlättar bedömningen, och kommunikationen med doktoranden, genom att varje examensmål är specificerat, och ska vara kopplat till lärandemålen i varje enskilt fall.

För systematiskt kvalitetsarbete, se Inledning/Angående systematisk uppföljning av forskarutbildning (bedömningsgrund B) ovan.

SLU:s värdering av aspekt: utformning, genomförande, resultat

SLU anser att forskarutbildningen i NEK genom sin utformning, genomförande och examination i huvudsak säkerställer att doktoranderna uppnår examensmålen kring färdighet och förmåga. Det bör dock framhållas att rutinerna för att på ett tidigt stadium fånga upp och avhjälpa problem kan utvecklas, särskilt i Uppsala – Umeå har ett mer etablerat arbetssätt här. Här behöver fler aktiviteter initieras för att hjälpa doktoranderna att mogna i sina processer. Detta skulle kunna ske genom mer utvecklade forum för vetenskapliga diskussioner mellan doktoranderna och mer seniora forskare.

Aspekt: Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Examensmål värderingsförmåga och förhållningssätt

Med värderingsförmåga och förhållningssätt avses etiska överväganden, vetenskaplig redlighet, och insikter om vetenskapens begränsningar.

Uppfyllelse av målet värderingsförmåga och förhållningssätt kan inte knytas till avgränsade och specifika krav och rutiner utan får snarare ses som en integrerad del av utbildningsprocessen i dess helhet främst avhandlingsarbetet men även läsning av kurserna. Intellectuell självständighet främjas av praxis i Umeå och Uppsala att doktoranden ska vara ensamförfattare för minst en artikel i avhandlingen. I den s.k. kappan förväntas doktoranden placera sin forskning i ett större sammanhang. Detta ger ett utrymme för att kritiskt förhålla sig till det egna bidraget och dess relativa förtjänster.

För alla doktorander antagna efter 2015-01-07 är poänggivande utbildning i vetenskapsteori och forskningsetik obligatoriskt och omfattar totalt 3–5 poäng beroende på ort. Utbildningen ska bland annat behandla regler angående fusk och plagiering. Dessa kurser ska ge doktoranderna verktyg för att kunna reflektera och utvärdera olika etiska ställningstaganden såväl som få insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar. Under kurserna får doktoranderna övning i att bland annat beskriva och diskutera etiska problem med relevans för det egna forskningsprojektet och för att bli godkänd på kursen ska doktoranden presentera en etiskt väl underbyggd bedömning av problemet.

SLU har etablerade rutiner att hantera fall av misstänkt vetenskaplig oredlighet. Inga fall relaterade till forskarutbildningen i NEK har inträffat under den analyserade perioden. Många forskningsetiska problem uppkommer i relation till anskaffningen och hanteringen av underlagsmaterial eller data. Eftersom nationalekonomer inom de inriktningar som är aktuella vid SLU arbetar antingen med

registerdata eller med enkätmaterial är detta problem mindre framträdande. Det har inte varit aktuell med etisk prövning i något fall relaterat till avhandlingsarbetet vid SLU. Ett kritiskt förhållningssätt till data kvarstår däremot. Till stor del hanteras detta inom ramen för de metodkurser som ingår i utbildningen, genom diskussionerna inom forskningsgrupperna samt genom artikelskrivandet där ett kritiskt förhållningssätt utvecklas i artiklarnas diskussionsavsnitt.

På institutionen i Uppsala finns en skriftlig policy vad gäller medförfattarskap, där det konstateras att rätt till medförfattarskap kräver att man har deltagit aktivt genom hela processen, från formuleringen av hypotesen till skrivandet av artikeln. Målet är att skapa tydlighet, och genom policyn har en doktorand möjlighet att t.ex. hävda ensamt författarskap ifall det är berättigat. Forskarstudierektor använder policyn som grund för att vägleda doktorander när det uppstår diskussioner om t.ex. handledarnas möjligheter att vara medförfattare på manuskripten.

Progression och vetenskapens begränsningar

När det gäller progression i förhållande till doktorandernas individuella utveckling till självständiga forskare finns tydlig progression. Lindén⁴ (1998, s.66) beskriver en legitimitetstrappa med tillämpning på forskarutbildningen där doktorandernas utveckling kan beskrivas i ett antal steg:

Från början en rådvill amatör (1), blir adepten så småningom en okunnig besserwisser (2) för att drabbas av en inre kris (3) som kan leda till legitimitet (4) och professionalism (5).

Forskarstudierektor vid institutionen för ekonomi har vid ett flertal tillfällen i samtal med doktoranderna noterat deras utveckling i den modell Lindén (1998) föreslår, där den disputerade forskaren kan självständigt sätta igång egna projekt, handleda andra, och utveckla teorier och metoder. Dock har olika individer olika svårt att passera olika steg, och det finns en risk att dagens doktorander – som ofta har starka metodkunskaper – fokuserar för mycket på att okritiskt tillämpa en metod på olika problem för att producera forskningsartiklar. I värsta fall kan starka metodkunskaper vara ett hinder för att passera steg 2, och en viktig roll för handledaren och forskargruppen är att stödja denna process genom kritiska diskussioner vid handledningar, seminarier, och vidare i andra nätverk.

SLU:s värdering av aspekt: värderingsförmåga och förhållningssätt

SLU anser att forskarutbildningen i NEK genom sin utformning, genomförande och examination i huvudsak säkerställer att doktoranderna uppnår intellektuell självständighet, vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar. I ett självkritiskt perspektiv kan dock framhållas att det vore önskvärt med en fördjupad diskussion om ämnets – och därmed forskningens – möjligheter och begränsningar, särskilt i förhållande till modellernas brister och brister förknippade med att använda registerdata. De tematiska forskarskolorna som är under utveckling vid båda institutionerna kommer att skapa utrymme för diskussion och reflektion över det egna ämnets möjligheter och begränsningar.

4 Linden, J. (1998).Handledning av doktorander. Nya Doxa: Nora

Arbetslivets perspektiv

Utbildningens användbarhet kan belysas genom en analys SLU-doktorernas deltagande i arbetsmarknaden i synnerhet om man har lyckats få ett arbete som motsvarar utbildningen. En relevant arbetsmarknad är i detta sammanhang forskning och kvalificerat utredningsarbete i första hand inom jord-, skog- och miljöområdet.

Utbildningens användbarhet på arbetsmarknaden kan inte bedömas enbart utifrån de nyblivna doktorernas första jobb efter examen, därför omfattar analysen nedan de som avlagt en doktorexamen sedan 2007. Utbildningens innehåll och genomförande har till viss del förändrats under perioden, men utfallet kan ge en indikation på den nuvarande utbildningens användbarhet på arbetsmarknaden.

Under den senaste 10-årsperioden har sammanlagt 27 personer avlagt doktorexamen. Två huvudsakliga karriärvägar urskiljas för dessa: akademisk karriär och utredare/analytiker inom främst den offentliga sektorn. Ett mönster som framträder är att de svenska doktorerna (17 stycken) har tenderat att arbeta inom utredningsväsendet medan de internationella doktorerna (10 stycken) har främst satsat på en fortsatt forskningskarriär i Sverige eller utomlands.

Av de internationella doktorer har fyra återvänt till respektive hemland för en fortsatt akademisk karriär där (lektor, postdok). En har arbetat ett antal år vid SLU och hunnit bli docent men är inte längre kvar. Fyra har fortsatt med anslagsfinansierad forskning vid SLU respektive Lund. I vissa fall rör det sig dock om en kortvarig finansiering varför det är svårt att bedöma den fortsatta karriärutvecklingen. En har inte kunnat spåras.

När det gäller de svenska doktorerna har de flesta fått arbete inom myndighetsfären exempelvis Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Konjunkturinstitutet, Jordbruksverket m.fl. En person arbetar med samhällsvetenskapliga utredningar med miljöfokus som privat konsult. En annan arbetar med forskning/utredningsarbete för ett nordiskt forskningsinstitut. NEK-doktorer från SLU som har utexaminerats bortom den analyserade tioårsperioden har även arbetat/arbetar inom regeringskansliet. Tre personer kan anses etablerade i den akademiska världen (lektor/biträdande lektor, forskare) vid SLU samt vid andra universitet i Sverige. En av dessa har uppnått docentkompetens och en väntas bli docent inom kort.

Även om de tidigare doktorernas arbetsmarknadsframgångar ger en fingervisning om utbildningens användbarhet kvarstår frågan om de nuvarande doktoranders arbetsmarknadsutsikter och SLU:s ansträngningar att främja dessa eftersom gruppens sammansättning har ändrats.

När det gäller den akademiska karriärvägen är det inte bara avhandlingens kvalitet som har betydelse för den initiala framgången. Akademisk karriär börjar ofta med en postdok tjänst som utannonseras och tillsätts i en öppen konkurrens. Kortare projektanställningar inom befintliga projekt eller andra tillfälliga anställningar/uppdrag förekommer också och kan vara ett första karriärsteg. För tillsättning av sådana tjänster spelar personliga kontakter och rekommendationer en viktig roll varför handledarnas nätverk, nationellt och internationellt är väsentligt i sammanhanget. Detta underlättar också för doktorer att få information om lämpliga möjligheter som uppstår i dessa nätverk.

Information om uppkommande anställningar och andra typer av ”öppningar” skickas regelbundet till alla anställda vid institutionerna.

För doktorander i NEK finns möjligheter att ta del av SLU:s karriärstöd (<https://student.slu.se/studieservice/karriar/>). Vidare ges det en baskurs i att leda organisationer, projekt och processer. Kursen syftar till bl.a. att förbereda studenter för arbetslivet efter examen, ge en generell introduktion i ämnet ledarskap och organisation, skapa en positiv attityd till karriär som verksamhetsledare, chef o.d. samt att skapa kontakter mellan universitet och icke-akademiska institutioner.

En annan viktig aspekt vid tillsättning av akademiska tjänster är undervisningserfarenheter. Doktorander erbjuds möjligheter att undervisa och de flesta doktorander går kurs i högskolepedagogik. Studietiden förlängs i motsvarande mån. Även icke svensktalande personer ges sådana möjligheter eftersom det är möjligt att undervisa delar av alla kurser på engelska, även kursen med svenska som kursspråk.

En hög kvalitet på avhandlingen är en stor tillgång när det gäller ”myndighetskarriären” eftersom det är välkänt att duktiga forskare också brukar vara duktiga analytiker. Vidare kan det finnas en viss demonstrationseffekt av tidigare lyckade rekryteringar av disputerade i synnerhet i miljöer där man tidigare inte anställt en sådan kompetens. Söker man arbete som analytiker kan även avhandlingens samhällsrelevans vara viktig eftersom myndigheter kan antas vilja anställa individer som har demonstrerat intresse och färdighet att analysera viktiga samhällsfrågor inom sina respektive ansvarsområden. Inriktning mot tillämpad forskning inom SLU, exempelvis avhandlingar inom klimat och energiområdet, har gjort de tidigare doktorerna attraktiva på denna del av arbetsmarknaden. Doktorander som har valt denna karriärväg är nöjda med utbildningens kvalitet och innehåll och anser sig vara väl rustade för sina nuvarande uppgifter. Samtidigt bör det påpekas att denna karriärväg är lättare för doktorander från Uppsala än Umeå på grund koncentrationen av myndigheter i regionen.

Det bör dock noteras att inga internationella doktorander har gått denna väg där brist på kunskaper om svenska språket och institutionella förhållanden utgör ett hinder. Detta även om doktorander väljer avhandlingsämnen med hög samhällsrelevans vilket många gör. Utvecklingen är problematiskt eftersom den internationella rekryteringen numera är helt dominerande. Med hänsyn till doktorandgruppens sammansättning med få svensktalande finns det således vissa risker när det gäller utbildningens användbarhet på den svenska arbetsmarknaden, i synnerhet när det gäller arbete inom myndigheter/regeringskansliet eftersom karriär där förutsätter såväl förmågan att uttrycka sig i tal och skrift på svenska som kännedom om nationella institutioner/förhållanden.

Utbildningens användbarhet kan även analyseras ur samhällets perspektiv. I det senare fallet blir frågan om utbildningen tillgodoser samhällets behov av kvalificerad arbetskraft i det aktuella fältet: jord, skog och miljö. Frågan är särskilt relevant för SLU som ett sektorsuniversitet. Gemensamma politikområden inom EU blir alltmer komplicerade och det nationella självbestämmandet har ökat. Detta skapar behovet av inhemsk kompetens för att utforma kunskapsbaserad politik på nationell och internationell nivå. Risken finns att detta behov inte blir tillgodosett.

Det har hittills inte funnits formaliserade rutiner på institutionerna att ta vara på alumners erfarenheter på institutionerna men det ingår i det nyligen antagna kvalitetssäkringssystemet.

Doktoranders perspektiv

I samband med denna självvärdering har synpunkter samlats in genom samtal och intervjuer med främst nuvarande doktorander (men även några tidigare doktorander av svensk nationalitet).

Doktorander känner sig överlag nöjda med innehållet i utbildningen och anser att den håller hög kvalitet. Doktoranderna upplever respektive institutions arbetsområden som intressanta och givande och att tiden som doktorand gör/har gjort dem väl rustade inför det kommande arbetslivet, framförallt en akademisk karriär.

För doktorander i Uppsala uppskattas den fysiska närheten till Uppsala universitet, där många av de obligatoriska kurserna läses, och till Stockholms universitet. Förutom möjligheten att läsa kurser vid dessa lärosäten och möjliggör det nätverksbyggande med doktorander utanför SLU (för kvinnliga doktorander i NEK finns dessutom FENSU- Female Economist Network in Stockholm and Uppsala). För doktoranderna i Umeå bidrar CERE till att vidga forskningsmiljön i form av tillgång till fler seniora forskare inom närliggande fält och seminarier.

Doktorandinflytande

Doktoranderna i NEK är relativt medvetna om deras formella möjligheter att påverka utbildningen och vara delaktiga i beslutande organ (genom doktorandråden i Ultuna respektive Umeå). Doktorandråden utser representanter till bland annat forskarutbildningsnämnder, fakultetsnämnder, utskott för lika villkor och rådet för utbildning på forskarnivå.

Möjligheten att få gehör för generella doktorandfrågor (vid fakulteter och SLU centralt) upplevs bitvis som något begränsad av doktoranderna i Uppsala. Detta kan delvis bero på otydligheter om hur man ska gå till väga och långa beslutsprocesser. Det är inte heller alltid som SLU tillhandahåller information på både svenska och engelska vilket kan försvåra förståelsen för påverkansmöjligheter för icke svensktalande doktorander. Vidare krävs att doktoranderna har tid och ork för att kunna driva sina frågor, vilket inte alltid är fallet.

Doktoranderna upplever att de får gehör för sina frågor men det kan ibland krävas idogt drivande från doktorandehåll för att idéer och förändringsförslag ska förverkligas. Inga institutionsstyrelser finns vid SLU varför de formella, kollegiala möjligheterna för doktorander att delta i beslutsprocesser rörande forskarutbildning är små. Det är istället upp till varje prefekt att forma ett eventuell rådgivande organ, exempelvis ledningsgrupp, eller på andra sätt inhämta olika personalgruppers synpunkter och förslag (genom t.ex. institutionsdagar). En väg att gå är genom institutionernas studierektorer för forskarutbildning. Vid båda institutionerna arbetar dessa personer nära prefekten och kan på så sätt framföra önskemål/synpunkter från doktoranderna. Flera doktorander uttrycker dessutom sin uppskattning för studierektorerna och ser dem som en värdefull tillgång utanför handledargruppen.

Vad gäller möjligheten att påverka den egna utbildningen anses den som stor, oberoende om doktoranderna finansieras via fakultetsmedel eller externa projektmedel. De doktorander som finansieras via fakultetsmedel känner även mycket stor frihet i att själva välja ämne för sin

avhandling. Dock är det viktigt att, trots en stor frihet, få nödvändig återkoppling från handledarna i relation till den utvecklingsfas doktoranden befinner sig i.

Den årliga uppdateringen av ISP:en anses i många fall som ett bra verktyg till planering och inflytande över den egna utbildningen. I något fall upplevs dock att uppföljning och uppdateringsarbete inte är prioriterat varför det blir upp till doktoranden att driva detta. Detta är något som framkommit i och med självvärderingen och som behöver följas upp för att säkerställa utbildningens kvalitet där de årliga revideringarna av ISP är av central betydelse.

Doktoranderna i Uppsala har efterfrågat institutionsgemensamma seminarier tillsammans med seniora forskare inom institutionens samtliga forskningsområden. Detta för att öka doktorandernas möjlighet att tillägna sig kunskap och förståelse för närliggande ämnen och metoder. Doktoranderna upplever att responsen på institutionen har varit sval gällande detta och är en bidragande orsak till att doktorander känner att de har lite inflytande över hur arbetsplatsen utvecklas. Under det senaste halvåret har en rutin med institutionsgemensamma forskningspresentationer utvecklats; korta presentationer hålls varannan vecka, och ambitionen är att utveckla dessa till seminarier längre fram.

Fysisk och psykosocial arbetsmiljö

Doktoranderna upplever i stort ett gott arbetsklimat med en avslappnad och hjärtlig stämning inom forskargrupperna. De anser att deras åsikter värdesätts i relation till handledarna och övriga forskare inom grupperna. Frihet och flexibilitet bidrar till att motverka stress och de flesta doktoranderna upplever att deras mentala hälsa är en angelägen fråga för handledarna.

Flera doktorander ser ett behov av förbättrad information. För att underlätta för doktoranderna under forskarutbildningen är det viktigt att de introduceras till de rutiner och praktikaliteter som gäller vid institutionen och SLU, fackföreningar, försäkringar etc. För att doktoranderna ska kunna planera och göra medvetna val inför det kommande arbetslivet är det även viktigt att de lär sig hur det svenska universitetssystemet fungerar, hur man söker externa medel, och vilka möjliga karriärvägar som finns i Sverige (både i och utanför akademien). Doktoranderna anser att institutionerna behöver förbättra sina rutiner kring detta. Ur ett jämlikhetsperspektiv är detta extra viktigt för utländska doktorander för att ge dem samma förutsättningar som svenska doktorander vad gäller exempelvis karriärval. För att underlätta för nyantagna doktorander har ett mentorssystem inrättats där mer erfarna doktorander stödjer nyantagna. Detta underlättar för doktorander av andra nationaliteter än svenska att få förståelse för såväl svensk kultur generellt, institutionskulturen som stöd kring vissa praktiska göromål.

Både i Uppsala och Umeå upplever doktoranderna att kommunikationen och utbytet mellan forskare och forskargrupper/ämnesområden kan bli bättre. Uppsala-doktoranderna framhåller att en konsekvens av en ej fullt fungerande kommunikation mellan forskargrupperna är minskade möjligheter och incitamentet för doktoranderna att interagera och utbyta tankar och idéer med forskare utanför den egna gruppen. Institutionens ledning har på senare tid arbetat aktivt med att öka kommunikation och transparens mellan forskargrupperna. Att inrätta institutionsgemensamma seminarier, som nämnts ovan, skulle därför öka det vetenskapliga utbytet och möjliggöra bredare diskussioner mellan såväl doktorander som seniora forskare inom både NEK och företagsekonomi.

Doktoranderna är medvetna om sin rätt att byta handledare och detta är administrativt en relativt enkel process. Om en konflikt skulle uppstå mellan doktorand och handledare är det, på grund av doktorandens beroendesituation till handledaren(arna), av yttersta vikt att framförallt huvudhandledaren (eller vid behov handledargrupp eller institution) snabbt stödjer en eventuell process kring handledarbyte. Doktoranderna i Uppsala anser att, i de fall där konflikt uppstått mellan doktorand och handledare så har inte handledare/institution agerat tillfredsställande, utan det har varit upp till doktoranden själv att ta tag i situationen.

Angående den fysiska arbetsmiljön anser doktoranderna i Uppsala att arbetsron kan bli lidande på grund av trånga kontorsrum med fyra doktorander per rum. Institutionen arbetar för att doktoranderna ska vara mer delaktiga i processen då rummen fördelas, även om de fortfarande kommer att behöva dela kontor fyra och fyra.

Utöver arbetsmiljön på institutionerna finns två faktorer som påverkar framförallt de utländska doktorandernas välmående. Det är dels bostadsbristen, som är ett känt problem både i Uppsala och Umeå och dels uppehållstillstånden för doktorander från tredje land. Att behöva oroa sig för boende och uppehållstillstånd är något som kan ta mycket tid och energi för doktoranderna. En viss, om än liten, lättnad är Migrationsverket nya praxis om att utfärda tvååriga uppehållstillstånd för doktorander från tredje land.

Uppföljning och kvalitetsutveckling

SLU genomför doktorandenkäter (ungefär var tredje år) där frågor kring bland annat nöjdhet, vetenskaplig samt psykosocial arbetsmiljö ingår. På grund av relativt små doktorandgrupper kan inte information rörande specifika forskarutbildningsämnen redovisas. Genom SLU:s nyligen fastställda kvalitetssäkringssystem kommer arbetet med uppföljning bli mer systematisk kommande år (se Inledning/Angående systematisk uppföljning av forskarutbildning (bedömningsgrund B), sid 2).

Gällande nuvarande doktoranders och alumners synpunkter på utbildningen kommer enkäter skickas ut som en del av det nya kvalitetssäkringssystemet. Det som framkommit i samband med denna självvärdering kommer att diskuteras i institutionernas ledningsfunktioner och åtgärder utvecklas och implementeras.

Jämställdhetsperspektiv

Jämlikhet

SLU arbetar aktivt med jämlikhetsfrågor utifrån alla diskrimineringsgrunder: kön, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning, etniskt ursprung, religion eller annan trosuppfattning eller ålder, i enlighet med diskrimineringslagen (SFS 2008:567). Lika villkorsarbetet präglas också av åtgärder för att öka tillgänglighet (enligt SFS 2001:256). Målsättningen är att SLU ska erbjuda en miljö präglad av öppenhet, inkluderande och lika villkor, och det gäller såväl studenter som anställda varför även dessa perspektiv beaktas här. Samverkan mellan arbetsgivare, fackorganisationer, studentkårer såväl som med enskilda arbetstagare och studenter är ett viktigt led i SLU:s lika villkorsarbete. Vid både fakulteterna finns handlingsplaner, där alla diskrimineringsgrunder behandlas för lika villkor på fakultetsnivå, vilken kompletteras av lika villkorsplaner på institutionsnivå (vilket innebär att både institutionen för ekonomi och institutionen för skogsekonomi har aktiva lika villkorsplaner). När SLU:s lika villkorsfrågor analyseras, bör det ske i ljuset av rådande omständigheter inom ämnet i stort. Internationaliseringen är stor vid SLU, särskilt på doktorandnivå och postdok-nivå, vilket innebär att såväl etniskt ursprung som religion eller annan trosuppfattning också är viktiga parametrar att ta hänsyn till.

På grund av den höga graden av internationella doktorander hålls alla interna möten på engelska, både i Umeå och Uppsala, och i så stor utsträckning som möjligt finns också styrande dokument på både svenska och engelska. Vid nyrekryteringar utses en fadder med syftet att underlätta integration i institutionen verksamhet, men också för att underlätta inflyttning till Umeå och öka förståelsen för den svenska kulturen. Faddern hjälper också till med praktiska göromål såsom att skaffa personnummer, bankärenden osv. Institutionerna uppmuntrar kulturella utbyten mellan de olika etniciteter och kulturer som finns representerade vid institutionen. I Umeå erbjuds alla utlandsfödda också möjligheten att läsa kurser i svenska.

Jämställdhet och nationalekonomisk forskning

Vad gäller jämställdhet specifikt är mansdominansen stor inom NEK, såväl i Sverige som internationellt. Man kan ändå argumentera att själva ämnet NEK är könsneutralt (för att till exempel den ekonomiska agenten som fattar produktions-, konsumtions-, eller investeringsbeslut saknar kön), men å andra sidan inte könsneutralt för att den är definierad och utvecklad huvudsakligen av män och därmed präglad av detta. Både i Uppsala och Umeå är huvudfokus i forskningen på naturresurser och inte genus, men naturresursfrågor rymmer naturligtvis också genus vilket studerats både på institutionen i Uppsala och i Umeå. Forskningen i Uppsala resulterade i avhandlingen *Essays on resource policy, gender and land rights* (Widman, 2015), med bland annat en artikel publicerad i tidskriften *Feminist Economics*. I Umeå publicerades 2010 Mats Anderssons avhandlingen, *Non-industrial private forest owners' management decisions: what affects them and why?*

Sammansättning av doktorandgruppen

SLU utgör inget undantag vad gäller mansdominansen in ämnet. Under den senaste 5-årsperioden har 19 avhandlingar lagts fram vid SLU varav 6 av kvinnliga doktorander. När det gäller de doktorander som nu är aktiva är endast 2 av 14 kvinnor. Det har således skett en försämring ur genusperspektiv. Försämringen blir ännu kraftigare när man beaktar att en av de kvinnliga

doktoranderna har antagits 2003 men haft uppehåll i studierna. Sedan 2011 har endast manliga doktorander antagits vid institutionen i Uppsala, medan en kvinna har antagits i Umeå.⁵

Den starka manliga dominansen bland nyantagna doktorander i NEK är problematisk. Men, som tidigare påpekats, har nationalekonomer och företagsekonomer, både i Uppsala och i Umeå, placerats på en och samma institution. Inom företagsekonomiämnet finns det betydligt fler kvinnor bland doktoranderna, och detta har i viss mån motverkat eller balanserat den manliga dominansen bland nationalekonomerna både ur ett socialt perspektiv men även med hänsyn till att den tillämpade forskningen som inriktas på jord och skog tenderar att röra sig i närbesläktade fält och vissa doktorander kan sägas befinna sig i gränslandet mellan företagsekonomi och NEK.

Den troligaste anledningen till den ökade manliga dominansen bland doktoranderna är övergången som har skett de senaste tio åren till tillsättning av doktorandtjänster i öppen, internationell konkurrens, eftersom gruppen internationella kandidater domineras av manliga sökande, och denna grupp är numerärt mycket större än gruppen inhemska sökande. Därför finns en målkonflikt mellan målet att genom rekrytering bidra till mer jämställd studentmiljö och strävan att anställa doktorander med så starka akademiska meriter som möjligt. Vid SLU eftersträvas en jämn könsfördelning inom olika anställningskategorier, och, delvis genom processen med denna självvärdering, ser institutionerna behovet av att arbeta mer aktivt för att säkerställa en jämnare könsfördelning bland doktoranderna.

Jämställdhet för anställda doktorander

I samband med denna självvärdering har intervjuer genomförts av de som utexaminerats de senaste åren. Fyra av dessa kunde nås (samtliga svenskor). Enligt deras svar upplevde de inte könet som ett handikapp i doktorandstudier. Inte heller upplever de att de var diskriminerade på grund av sitt kön. Samtliga svenskor har varit föräldralediga under doktorandtiden och upplever inte att ledigheten har försvårat för dem från att fullfölja studierna. Dessa är väntade resultat för institutionerna, som är mycket mån om att alla anställda och studenter ska ges förutsättningar att kunna förena arbete eller studier med föräldraskap.

Enligt SLU:s riktlinjer måste alla doktorander ha handledare av båda könen i handledargruppen vilket inte utgör något problem vid institutionerna, trots att institutionen i Umeå är mansdominerad. Man kan vidare notera att handledarskapet inte följt ett tydligt könsmönster. Kvinnor har handlett både män och kvinnor och män har handlett både män och kvinnor.

Genom institutionernas lika villkors-arbete bedöms medvetenheten öka bland personalen och förutsättningarna vara goda för att skapa en stark, positiv och jämställd studiemiljö bland doktoranderna oavsett kön eller bakgrund.

⁵ Dock har drygt 40 procent av doktoranderna en kvinnlig handledare.